

3. vježba

Riječi

(imena koja se pojavljuju 100 ili više puta u HB):

יִשְׂרָאֵל	<i>jiśrā'el</i>	Post 32,29	Izrael
מִצְרַיִם	<i>miśrājim</i>	Post 10,6	Egipat
בָּבֶל	<i>bābæl</i>	Post 10,10	Babilon
אַשּׁוּר	<i>'aśšûr</i>	Post 2,14	Ašur
צִיּוֹן	<i>šijjôn</i>	2 Sam 5,7	Sion
אֶפְרַיִם	<i>'æfrājim</i>	Post 41,52	Efrajim
בִּנְיָמִין	<i>binjāmîn</i>	Post 35,18	Benjamin
גִּלְעָד	<i>gil'ād</i>	Post 31,21	Gilead
עַמּוֹן	<i>'ammôn</i>	Post 19,38	Amon
יִצְחָק	<i>jiśḥāq</i>	Post 17,19	Izak
אַבְשָׁלֹם	<i>'abśālôm</i>	2 Sam 3,3	Abšalom
חִזְקִיָּהוּ	<i>ḥizqijjáhû</i>	2 Kr 16,20	Ezekija
יָרָבֵעַם	<i>jārāb'ām</i>	1 Kr 11,26	Jeroboam

Još jedan dijakritički znak:

kratko "a": פּ patah (ispod *b*) *ba*

(U kojih 5 imena se pojavljuje?)

Patah furtivum

Ako na kraju riječi stoje ה, ן ili ׀ nakon dugog samoglasnika (koji nije ā) pred njih je umetnuto kratko "a". U modernim se izdanjima hebrejske biblije *patah furtivum* ("ušuljano a") piše pomaknut "ispred" posljednjeg slova. U transkripciji se označava s ^a i nikad nije naglašen:

נֹחַ	<i>no^aḥ</i>	Post 5,29	Noa
הוֹשֵׁעַ	<i>hōše^a‘</i>	Hoš 1,1	Hošea
יֵשׁוּעַ	<i>ješū^a‘</i>	Ezr 2,2	Ješua
מַשִּׁיחַ	<i>māšī^aḥ</i>	Lev 4,3	"pomazanik"

(Točka "[mapik] mappiq" u slovu he ה naznačuje da ono ima vrijednost suglasnika premda je na kraju riječi.)

Riječi

(preostale jednako učestale imenice)

יְהוּדָה	<i>j^ehûdâ</i>	Post 29,35	Juda
יְרוּשָׁלַם	<i>j^erûšâlem</i>	Jš 10,1	Jeruzalem
יַעֲקֹב	<i>ja^aqob</i>	Post 25,26	Jakov
אַהֲרֹן	<i>'ah^aron</i>	Izl 4,14	Aron
שְׁלֹמֹה	<i>š^elomô</i>	2 Sam 5,14	Salomon
פְּלִשְׁתִּים	<i>p^elištîm</i>	Post 10,14	Filistejci
יְהוֹשֻׁעַ	<i>j^ehōš^a'</i>	Izl 17,9	Jošua
יִרְמְיָהוּ	<i>jirm^ejáhû</i>	Jr 1,11	Jeremija
מְנַשֶּׁשֶׁ	<i>m^enaššæ</i>	Post 41,51	Manaše
שְׁמוּאֵל	<i>š^emû'el</i>	1 Sam 1,20	Samuel
אַרָם	<i>^arām</i>	Post 10,22	Aram
שְׁמֶרֹן	<i>šom^erôn</i>	1 Kr 16,24	Samarija
אֲדָוָם	<i>^ædôm</i>	Post 25,30	Edom
יְהוָה	<i>(^adonāj)</i>	Post 2,4	Jahve

Dageš forte

Udvostručenje suglasnika označuje se točkom usred slova koja se zove dageš forte (jaki dageš). Za razliku od znaka dageš lene (tihi dageš) koji ima isti izgled, dageš forte se ne pojavljuje samo kod glasova "begadkefat" (ב bet, ג gimel, ד dalet, כ kaf, פ pe, ט tau, u kojima se dageš lene uvijek nalazi ako su na početku sloga) nego kod svih suglasnika osim laringala (א alef, ה he, ח het, ע ajin) i ר reš, npr.

חַגַּי *haggaj* Ezr 5,1 Hagaj

חַנָּה *hannâ* 1 Sam 1,2 Ana

סֻכּוֹת *sukkôt* Post 33,17 Sukot

אִיּוֹב *'ijjôb* Job 1,1 Job

עַזָּזָה *'azzâ* Post 10,19 Gaza

(U kojim se uvodno nabrojenim imenima nalazi dageš forte?)

Zbrka između dageš forte i dageš lene ne postoji jer dageš lene nikad nema samoglasnik ispred sebe, a dageš forte ga uvijek ima, usp.:

אֲשֶׁדֶד *'ašdôd* Jš 11,22 Ašdod

אֲשֶׁשׁוּר *'aššûr* Post 2,14 Ašur

("Formula": samoglasnik + dageš = dageš forte.)

Tihi šva (*šva quiescens*)

Suglasnik koji nema nijednog susljednog samoglasnika dobiva znak:

šva בְּ

Ovaj znak naznačuje odsutnost samoglasnika i zove se tihi šva. Stoji na kraju sloga, npr.

בִּלְדָּד *bildād* Job 2,11 Bildad

גִּלְעָד *gil'ād* Post 31,21 Gilead

יִצְחָק *jiṣḥāq* Post 17,19 Izak

Na kraju riječi šva se ne piše osim kod slova ך – kaf na kraju riječi (vjerojatno stoga da se bolje razlikuje od slova ן – nun na kraju riječi):

בָּרוּךְ *bārûk* Baruh

Zvučni šva (*šva mobile*)

Isti znak šva (dvije točke ispod slova, npr. שְׁ) koji kao tihi šva naznačuje kraj sloga, služi također za označavanje reduciranog samoglasnika, poluglasa "e", transkribiranog kao ^e. Usp:

פְּלִשְׁתִּים *p^elištîm* שְׁלֹמֹה *š^elomô*

poluglas "e":

לְבָנוֹן *l^ebānôn* (Pnz 1,7) Libanon

כְּנָעַן *k^ená'an* (Post 9,25) Kanaan

Zvučni ili tihi šva?

U praksi je najbolje pretpostaviti tihi šva osim ako postoje posebni razlozi za zvučni šva.

Zvučni:

- 1) na početku riječi יהודה $j^e hûdâ$ Juda
- 2) drugi od dva ירמיהו $jirm^e jâhû$ Jeremija
כרמלי $karm^e lî$ iz Karmela (Nabal)
- 3) ispod dageša גִּבְתוֹן $gibb^e tôn$ Gibeton
(Jš 19,44, područje Danova plemena)

Šva medium

לְ + שְׁלֹמֹה = לְשֹׁלֹמֹה ($l^e + š^e \dots = liš \dots$)
za Salomona, Salomonov

לְ + יְהוּדָה = לְיְהוּדָה ($l^e + j^e = li$)
za Judu, Judin

Hatef samoglasnici

Poluglas često dobiva nijansu nekog od samoglasnika, najčešće a, rjeđe æ i å. Ti "skraćeni samoglasnici", transkribirani s ^a, ^æ i ^å sastavljeni su od šva i znaka pojedinog samoglasnika (pa imaju i naziv šva compositum):

𐤀 ^h (usp. Jakov, Aram); šva + patah = *hatef patah*
(= poluglas "a", tj. kratko "a")

𐤁 ^{ʾæ} (usp. Edom), šva + segol = *hatef segol* (= poluglas e)

𐤂 ^{ʾå} (npr. מֹרְדֹכַי *mård^åkaj* Mordokaj Est 2,5) šva + kamec = *hatef kamec* (= poluglas o)

Kamec hatuf

Kad se kamec, kao npr. kod 𐤁 nalazi u nenaglašenom i zatvorenom slogu on je *kamec hatuf* i nema vrijednost dugačkoga "a" nego kratkoga "o", a transkribira znakom: å

U praksi se najlakše prepoznaje kad stoji ispred šva:

å: - 𐤁 - kamec + šva = kamec hatuf

npr.

יְרֹבְעָם *jāråb'åm* Jeroboam

חֲכָמָה *håkmå* mudrost (Izl 28,3)

Veznik vav

Veznik ךְ v^e "i" kao i sve druge jednosložne riječi u pisanju se veže uz iduću riječ:

דָּוִד׃ v^e dāvid „i David“

יֵרֵמְיָהוּ׃ v^e jirm^e jáhû „i Jeremija“

Redoviti ךְ oblik može se promijeniti ovisno o početku iduće riječi:

1) ispred usnenih glasova (labijala) ב, מ, פ,

te ispred suglasnika sa (zvučnim) šva stoji ךְ û

יֹסֵף וּבְנֵימִן׃ jôsef ûbinjāmîn Josip i Benjamin (Post 35,24)

אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה׃ ah^aron ûmošæ Aron i Mojsije (Izl 6,26)

וּשְׁלֹמֹה׃ ûš^elomô i Salomon

2) sa susljednim ךְ j^e veznik ךְ v^e veže se u ךְ׃ vî

(prema pravilu o šva medium)

יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה׃ jiśrā'el vîhûdâ Izrael i Juda

Rečenice:

1. Iz Post 1,3:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר

vajjómær ^ælohîm j^ehî 'ôr vaj^ehî 'ôr

(glagol: "reći" אָמַר *āmar*; imenica: "Bog" אֱלֹהִים ^ælohîm; glagol: "biti" הָיָה *hajâ*; imenica: "svjetlost" אוֹר 'ôr; glagol: הָיָה; imenica: אוֹר)

2. Iz Post 2,7

וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה

vaj^ehî hā 'ādām l^ænæfæš hajjâ

(glagol: הָיָה; imenica: "čovjek" אָדָם *ādām*, s članom: ה; prijedlog smjera ili pripadnosti ל, uz imenicu: "duša" נֶפֶשׁ *næfæš*; pridjev: "živ" חַי u ž. r.)

3. Iz Post 4,9

הַשֹּׁמֵר אָחִי אֲנִי

h^ašomer 'āḥî 'ānî

(upitna čestica ה, glagol: "čuvati" שָׁמַר *šāmar*, particip; imenica: "brat" אָח 'āḥ s nastavkom 'י- za 1. jd.; osobna zamjenica za 1. jd., duži oblik od אֲנִי 'anî).

4. Iz Izl 3,13

וְאָמַרְוּ-לִי מַה-שְּׁמוֹ מָה אָמַר אֱלֹהִים

v^e 'ām^erû-lî mâ-šš^emô mâ 'omar^alehæm

(glagol אָמַר, konsekutivni perfekt, 3. mn.; prijedlog לְ s osobnozamjениčkim nastavkom za 1. jd י-; upitna zamjenica מַה "što"; imenica שֵׁם "ime" s nastavkom za 3. jd. m. r. ו-; glagol אָמַר, imperfekt, 1. jd.; prijedlog אֵל, s nastavkom za 3. mn. הֵם-)

26.10.09., 28.10.09.; 27.02.12.; 05.03.12.; 11.3.20.